

Nr 138.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1946 kl. 12 m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion angående löneställningen
för löjtnanten vid Dalregementet N. L. Melander.*

(1:a avd.)

I en inom andra kammaren av herr *Håstad* väckt motion (II: 161) har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att löjtnanten vid Dalregementet N. L. Melander, räknat från dagen för hans utnämning till fänrik, skall äga åtnjuta de löneförmåner, som skulle tillkommit honom, därest han den 1 augusti 1940 hade vunnit befordran till sergeant på aktiv stat och följaktligen vid sin officersbefordran övergått från beställning tillhörande löneplan UO till beställning tillhörande löneplan Oc i militära avlöningsreglementet.

I fråga om de skäl, motionären anført till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, *försvarsväsendets lönenämnd* avgivit yttrande, vilket fogas såsom bilaga till utskottets utlåtande (*Bilaga*).

Utskottet.

På av försvarsväsendets lönenämnd anförda skäl och med hänsyn till de konsekvenser, som ett bifall till motionen skulle medföra, finner utskottet sig böra avstyrka densamma.

Utskottet hemställer,

att motionen II: 161 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 17 maj 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 139.

*Bilaga.**Till Riksdagens statsutskott.*

Genom remiss den 22 februari 1946 har Kungl. Maj:t anbefallt försvarsväsendets lönenämnd att till riksdagens statsutskott avgiva utlåtande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion (II: 161) angående löneställningen för löjtnanten vid Dalregementet N. L. Melander. I anledning härav får lönenämnden anföra följande.

Då i föreliggande motion åberopats 1945 års riksdags beslut angående löjtnanten vid Dalregementet E. A. Hjukströms avlöningsförmåner, anser sig lönenämnden böra erinra om omständigheterna i sagda ärende.

Hjukström, som avlagt underofficersexamen våren 1940, hade i egenskap av krigskonstituerad sergeant vid Västerbottens regemente uppburit lön såsom sergeant tiden 1 maj—7 oktober 1940. Från och med den 8 oktober 1940 hade han åtnjutit tjänstledighet från av honom innehavd furirsbeställning vid regementet för att genomgå krigsskolans officerskurs. Efter avslutad officersutbildning antogs Hjukström till fänrik vid Dalregementet den 1 oktober 1942. Han placerades därvid i löneklass Oc 1: a. Hade Hjukström innehaft underofficersbeställning vid Västerbottens regemente, skulle han jämlikt 56 § militära avlöningsreglementet i dess från och med den 1 juli 1942 gällande lydelse vid antagandet till fänrik ha placerats i Oc 1: 2.

I framställning till Kungl. Maj:t den 11 februari 1943 hade chefen för Dalregementet framhållit, att enligt för Västerbottens regemente gällande befordringstur skulle Hjukström kunnat konstitueras till sergeant vid regementet den 1 oktober 1941, vilket emellertid icke skett med hänsyn till hans kommendering till krigsskolan. Då Hjukström på grund av detta förhållande kommit i en sämre löneställning än kamrater i samma kurs, som vunnit befordran till underofficerare på aktiv stat, hemställdes, att vid Hjukströms placering i löneklass måtte så anses, som om han innehaft underofficersbeställning, och att han måtte från och med den 1 oktober 1942 placeras i löneklass Oc 1: 2. Vid framställningen hade fogats en av chefen för Västerbottens regemente undertecknad promemoria, varav framgick, att med hänsyn till dåvarande bestämmelser Hjukström icke ansetts kunna få någon fördel efter officersutnämningen av en befordran till underofficer den 1 oktober 1941. I promemorian framhölls vidare, att därest de från och med den 1 juli 1942 gällande bestämmelserna i 56 § militära avlöningsreglementet (SFS 1942: 683) varit kända den 1 oktober 1941, Hjukström skulle ha befordrats till underofficer nämnda dag samt att vid tidpunkten för utfärdandet av kungörelsen 1942: 683 och senare intill tidpunkten för Hjukströms utnämning till fänrik någon vakant underofficersbeställning icke fanns vid regementet. Därest sådan funnits, skulle Hjukström erhållit befordran till underofficer. En till militärbefälhavaren gjord framställning angående Hjukströms befordran i regementet hade gjorts i september 1942 men hade icke föranlett någon åtgärd.

I utlåtande över chefens för Dalregementet framställning uttalade arméförvaltningens civila departement, att då några bestämmelser icke funnos meddelade, enligt vilka den, som från manskapsbeställning överginge till fänriksbeställning, kunde erhålla en förmånligare löneställning än som följde

av 7 § militära avlöningsreglementet, departementet ansåge framställningen icke kunna bifallas. Enligt beslut den 2 april 1943 föranledde densamma icke heller någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I motion (I: 121) i första kammaren vid 1945 års riksdag framhölls bland annat, att anledningen till att Hjukström icke den 1 oktober 1941 befordrades till underofficer kunde ha varit, att vederbörande förbandschef icke funnit skäl föreligga för befordran, då Hjukström vore tjänstledig från innehavande manskapsbeställning och kunde beräknas komma att inom relativt kort tid vinna befordran till officersbeställning. Skäl föreläge icke för antagandet, att förbandschefen skulle ha ansett Hjukström olämplig för befordran, eftersom Hjukström redan då kommenderats till krigsskolan för vidareutbildning till officer. Formellt syntes förbandschefen emellertid icke kunna sägas ha förfarit felaktigt genom att förbigå Hjukström vid nu ifrågakvarande befordringstillfälle, då bestämmelserna i vederbörligt tjänstgöringsreglemente endast stadgade, att förbandschef till underofficer ägde befordra den furir, han ansåge lämplig. Det syntes emellertid icke skäligt, att den uteblivna befordran till beställning tillhörande löneplanen UO skulle medföra mera avsevärda och bestående nackdelar i löneavseende. Så bleve dock förhållandet i förevarande fall. Vid befordran till fänrik kom Hjukström nämligen att placeras i lönegraden Oc 1: a. I samband med utnämning till löjtnant den 1 oktober 1944 inplacerades han i lönegraden Oa 2: 3 och komme den 1 oktober 1947 att uppflyttas i löneklassen Oa 2: 4. Hade däremot befordran till beställning tillhörande löneplanen UO ägt rum den 1 oktober 1941, hade Hjukström vid utnämningen till fänrik kommit att placeras i lönegraden Oc 1: 2 och i lönegraden Oa 2: 3 den 1 oktober 1944 samt kunnat påräkna uppflyttning i löneklassen Oa 2: 4 redan den 1 oktober 1945. För tiden fram till den 1 oktober 1947 medförde den uteblivna underofficersbefordran en minskning av löneinkomsterna med i runt tal 3 000 kronor. Efter erinran om Kungl. Maj:ts beslut den 2 april 1943 hemställdes det i motionen, att riksdagen måtte besluta, att Hjukström, räknat från dagen för hans befordran till fänrik, skulle äga åtnjuta de löneförmåner, som skulle ha tillkommit honom, därest han den 1 oktober 1941 hade i vederbörlig ordning befordrats till sergeant på aktiv stat och alltså vid sin officersbefordran övergått från löneplan UO till löneplan Oc i militära avlöningsreglementet.

I utlåtande över motionen till riksdagens statsutskott anförde försvarsväsendets lönenämnd följande:

»Med hänsyn till de i motionen anförda omständigheterna, vilka lönenämnden funnit bekräftade av de upplysningar, som föreligga i handlingarna till Kungl. Maj:ts i motionen omförmälda beslut den 2 april 1943, finner sig lönenämnden böra tillstyrka, att — i enlighet med vad i motionen föreslagits — löjtnanten vid Dalregementet E. A. Hjukström, räknat från dagen för hans befordran till fänrik den 1 oktober 1942, tillerkännes de löneförmåner, som skulle ha tillkommit honom, därest han den 1 oktober 1941 hade i vederbörlig ordning befordrats till sergeant på aktiv stat och alltså vid sin officersbefordran övergått från löneplan UO till löneplan Oc i militära avlöningsreglementet.»

På förslag av statsutskottet fann sig därefter 1945 års riksdag — med hänsyn till de speciella förhållanden som i förevarande fall vore för handen — böra bifalla motionen. Riksdagen anmälde därför i skrivelse (nr 218) till Konungen att den medgivit, att Hjukström, räknat från dagen för hans befordran till fänrik den 1 oktober 1942, tillerkändes de löneförmåner, som

skulle ha tillkommit honom, därest han den 1 oktober 1941 hade i vederbörlig ordning befordrats till sergeant på aktiv stat. Genom beslut den 25 maj 1945 förklarade Kungl. Maj:t, att i fråga om Hjukströms löneklassplacering såsom officer finge så anses, som om han från och med den 1 oktober 1941 befordrats till sergeant på aktiv stat.

Innan lönenämnden övergår till att behandla det fall, som avses i den nu föreliggande motionen, vill lönenämnden meddela, att lönenämnden enligt särskilda Kungl. Maj:ts remisser har att avgiva utlåtande över fyra framställningar av löjtnanter, vilka anse sig böra komma i åtnjutande av samma förmån som enligt nyssnämnda beslut kommit Hjukström till del. I och för besvarandet av nämnda remisser har lönenämnden därför för avsikt att i skrivelser till cheferna för armén, marinen och flygvapnet hemställa om uppgift, huruvida ytterligare med Hjukström likartade fall ha förekommit inom respektive försvarsgrenar.

Vad därefter angår den i den remitterade motionen avsedde löjtnanten N. L. Melander äro, såvitt lönenämnden kunnat utröna, de i motionen angivna omständigheterna riktiga. Melander, som sedan den 1 november 1931 innehade fast anställning såsom manskap vid förutvarande Södermanlands regemente, tvångstransporterades den 1 november 1939 till Upplands regemente. Melander, som vid sistnämnda tidpunkt var tjänstledig för genomgång av officerskurs vid krigsskolan, antogs därefter den 15 april 1941 till fänrik vid Dalregementet. Av vad i motionen upplysts ävensom av bifogade skrivelse från regementsintendenten vid Södermanlands pansarregemente framgår, att Melander, därest han icke blivit tvångstransporterad, skulle ha kunnat påräkna att bliva befordrad till underofficersbeställning den 1 augusti 1940. Däremot kunde han icke före den 15 april 1941 vinna befordran till underofficer vid Upplands regemente.

Lönenämnden vill framhålla, att i förevarande fall omständigheterna på en väsentlig punkt avvika från dem, som förelågo i fråga om Hjukström. Melander har icke före antagandet till fänrik blivit befordrad till underofficer på aktiv stat av den anledningen, att han icke dessförinnan stod i tur till befordran till underofficer vid Upplands regemente. Ett medgivande för hans del, att det skulle få så anses, som om han vunnit befordran till underofficer på aktiv stat före utnämningen till fänrik, skulle därför innebära, att han antoges ha haft en befordringsgång, för vilken förutsättningar i verkligheten saknades. Beträffande Hjukström däremot innebar Kungl. Maj:ts i enlighet med riksdagens ovannämnda skrivelse meddelade beslut den 25 maj 1945, att han ansåges ha haft den befordringsgång, som skulle ha gällt för honom, om icke regementschefen den 1 oktober 1941 underlätit att befordra honom till den underofficersbeställning, till vilken han stod i tur. Då sålunda omständigheterna i förevarande fall icke överensstämma med dem, som förelågo i fallet Hjukström, och då ett bifall till motionärens hemställan skulle kunna få konsekvenser även på andra områden inom statsförvaltningen, anser lönenämnden skäl icke föreligga för bifall till denna hemställan.

Stockholm den 20 mars 1946.

ERIK STRIDSBERG

LENNART RYDBACK
